

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Щіна 1. прим. в таборі 4 ф.)
" " " поза таб. 5 ф.)
На місяць в таборі . . . 30 ф.
" " " поза табор. 40 ф.
На 3 місяці в таборі . . . 90 ф.
" " " поза таб. 1 м. 20 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВІХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Видає „Видавниче Товариство імени В. Грінченка“.

Ч. 74. (121).

Неділя, 28. жовтня 1917.

Рік III.

Військова справа на Україні.

Підставою до охорони свободи України перед змаганнями російського централізму є українська армія. Україна, яка хоче добути собі свої права, мусить мати за собою армію, готову на услуги Української Центральної Ради. Це зрозуміли дуже добре кермуючі круги України і тому вони признають найважливішою справою, побіч утворення власного правительства — утворення української армії.

Перший почин до поставлення справи української армії дало утворення українського полку Богдана Хмельницького (дня 1. мая, в Києві). Утворив ся цей полк зовсім стихійно, без ніякої агітації з боку Української Центральної Ради, як проявок свідомости своєрідних завдань салдатів Українців на Україні.

Далі порушив справу утворення окремої української армії перший військовий з'їзд дня 18. мая, відкритий в педагогічній музею в Києві, з ініціативи Української Центральної Ради, в яким взяли участь поперх 700 представників армії. Цей з'їзд заявив ся своїм рішенням за негайною націоналізацією армії і флоту, передовсім на Чорнім морі, та вибрав Всеукраїнську Раду військових депутатів і військовий Генеральний комітет з Петлюрою на чолі, який має вести зносини з військовим Генеральним Штабом.

З огляду на вороже становище правительства до домагань України Керенський заборонив другий військовий з'їзд, та він відбув ся проти його волі дня 17. червня, в Троїцькім Нар. Д., в яким взяло участь 2308 делегатів від українського війська в числі до 1 1/2 мільона на фронті й поза фронтим.

Цей з'їзд своїми резолюціями передав поручення Українській Центральній Раді перевести в життя підстави автономного ладу і тим робом вратувати Україну від безладдя. В військовій справі з'їзд доручив Українському Військовому Генеральному комітетові розробити

план українізації війська і ужити всіх заходів до негайного переведення його в життя.

Тимчасом „явочним“ порядком повстають всюди на Україні окремі відділи українського війська й творять ся чергою полки ім. Полуботка, Грушевського, Сагайдачного, Гонта Мазепи. Правительство в особі Керенського признало право існування трем дивізіям української армії, а далі згодило ся на творення українських відділів з добровольців в задіпрянських губерніях.

Правительство противило ся творенню української армії з військ вже готових, одмовляючись замішанням серед армії. Та проте стали творити ся українські відділи козаків і піхоти по різних сторонах краю.

По невдалій офензиві Керенського головному команду прийняв ген. Корнілов, який став відносити ся до виділення українського війська вороже. Він стягнув усі українські відділи на фронт, обсадив Київ московськими кирасирами та донськими козаками. При помочі ворожих Українцям російських кругів на Україні та при помочі галицьких москвофілів приготовано ганебний розстріл в ніч св. Памтелеймона українському полкові Богдана Хмельницького.

Тимчасом наступив невдалий замах Корнілова проти правительства. Проти його заявили ся всі українські відділи з Центральною Українською Радою на чолі. Це повернуло справу української армії знов на дорогу кориснішого її полагодження по думці України.

Тільки начальник українського (київського) округу, Оберучев, ставить ся вороже до комплетовання (доповнення) утворених вже й на фронті окремих українських відділів. Він стоїть на становищі правительства, що українізація лежить у формуванні (творенню) зовсім нових відділів, себто свіжих новобранців, — а серед армії такого виділення українських полків неслід допустити.

За останні часи окрім наведених вище полків утворив ся ще 1-ий український резервний полк, гайдамацький курінь в Одесі, запорожський полк в

Москві і утворений в Гатчині тяжкий артилерійний дивізіон ім. Тараса Шевченка. Окрім того творить ся на Україні так зване вільне козацтво, як народна міліція, про що нижче подаємо вістку.

Цього, розуміють ся, мало, і Українці висувають наново справу українізації армії. До Головної Кватири прибула 25. вересня депутація Українського військового Генерального Комітету і Української Центральної Ради та Всеукраїнської Ради військових депутатів. Вона була на послухання в Керенського і опісля виїхала до Петрограду. В Кватирі лишили ся тільки два депутати — Денисів і Петлюра — для технічного роздроблення всіх питань, звязаних з українізацією армії. Депутація приїхала в тій цілі, щоби вияснити ряд питань, які відносять ся до українізації війська і вивідати про погляд на цю справу штабу верховного главнокомандуючого. Керенський згодив ся з выводами Петлюри й затвердив усі дані в справі українізації.

Від того, як поставить ся ціле правительство до справи українізації війська, буде залежати даліше постування Української Центральної Ради і Укр. Центр. Військового Комітету. В тій цілі скликано новий третій військовий з'їзд у Києві, щоби після звідомлення делегації вирішити постанову окремої української армії на основі голосу делегатів цілого українського війська.

Д.

Після ночі сіра мла
Все і всюди облягла,
Розістлалась геть широко.
Глянь: кругом, як бачить око,
Все сховало ся у млі,
Зчезло мов з лица землі.
Темно скрізь, ніби в могилі:
Непроглядні сірі хвилі
Навіть небо голубе
Загуляли від тебе.
Але глянь: уже на сході
Світла смуга в небозводі
Розширяєть ся, росте, —
Знай, то сонце золоте
Виплива зза небосхилу,
Щоб розсіять млу немилу,
Щоби світлом і теплом
Обласкати все кругом.

Zet.

Постанови київського губернського національного з'їзду 1. і 2. вересня 1917 р. у Києві.

1. Другий київський губернський національний з'їзд вітає Українську Центральну Раду, потверджує своє відношення до неї, як до свого головного керівничого органу і, вважаючи на погані наслідки для трудового народу від сучасного безладдя, вимагає, аби Українська Ц. Рада негайно взяла до своїх рук владу на Україні.

Разом з тим другий київський губернський національний з'їзд рішуче протестує проти поділу України російським тимчасовим урядом, проти зменшення прав Генерального Секретаріату, проти обмеження прав України, бо український народ має повне законне право на самоозначення і самоврядування. Життя українського народу складають ріжкоманітні галузі, як і російське життя, і воно вимагає, щоб і все порядкування ним було в руках українського народу, — тому найбільшою вимогою вважає існування Секретаріату в повній складі, себто всіх 14 секретарів.

Уважаючи ненормальним і шкідливим для трудового народу України, що в формуванні Секретаріату не беруть участі всі фракції Ради, а саме — українські соціалісти-революціонери, найбільша фракція в Центральній Раді українського селянства, з'їзд прохає Ц. Р. вжити всіх заходів, щоб утворити перший український революційний уряд, сильний участю і піддержкою всіх фракцій цілого українського народу.

З'їзд посилав свій товариський привіт насильно відлученим землякам Українцям: Катеринославщини, Херсонщини, Харківщини, Кубані, Таврії й українських повітів інших губерній.

Трудове населення Київщини вірить, що Україна буде єдина, міцна й вільна та закликає вас до спільної праці на користь цілої України.

В скрутний час анархії і безладдя на місцях та ворожої політики тимчасового російського уряду, в національній справі усього України потрібно висловити свою тверду волю і на сім стояти рішуче, тому з'їзд вважає необхідним у найближшій часі скликати Українські Установчі Збори.

Київський губернський з'їзд з приводу подій з розстрілом 8 серпня козаків 1-го українського полку імени Богдана Хмельницького на Рідній Землі ворогами українського народу висловлює своє обурення і протест проти тих, що мають владу й допустили такий ганебний вчинок.

Разом з тим з'їзд протестує проти заборони Українській Центральній Раді вести слідство, на що має право навіть кожна приватна людина, й настоює на тім, щоб Генеральний Секретаріат подбав про відновлення робіт слідчої комісії, щоб запобігти односторонньому освітленню справи урядовою комісією. Начальника київської військової

округи п. Оберучева з'їзд вимагає усунути з посади, яко людину нездатну встановити лад між народами України й бороти ся зі зростаючою контр-революцією. Кирасірам, що брали участь в сім ганебнім вчинку, не місце серед мирного населення України.

II. Київський губернiальний з'їзд постановляє прохати Генеральний Секретаріат для внутрішніх справ: а) подбати, аби з Київщини забрали козаків-донців та кирасірів, бо вони зовсім непотрібні трудовому селянству, а навпаки вони не дають йому спокою, викликають гнів і обурення народу й даремне їдять його хліб, потрібний для справжньої армії і населення; б) признати необхідним, аби Генеральний Секретаріат для внутрішніх справ розпорядив ся, щоб усі агітатори й лектори, які їдуть на села, мали посвідчення від У. Ц. Р. та II інституції і обов'язково провадили свою роботу в контактi з губернiальними та повітовими комісарами, як особами, відповідальними перед Генеральним Секретаріатом.

З'їзд постановляє негайно по всій Київщині зорганізувати з людей, необов'язаних до військової служби, вільне козацтво, котре, будучи в розпорядимості українських революційних інституцій, виконувало-б обов'язки народної міліції і боронило інтереси трудового народу України й української революції. Разом з тим з'їзд прохає Генеральний Секретаріат ужити рішучих заходів, аби військова влада видала обраним козакам зброю, котру вони мали-б завше при собі.

III. З'їзд звертає ся до Генерального Секретаріату для просвітних справ: а) щоб позашкільна освіта на Київщині була розвинена та полагоджена. Для сього необхідно, щоб у кожнім повіті негайно засновано посади інструкторів позашкільної освіти, які в контактi в повітовими та волосними народними радами, просвітними-шкільними радами, Просвітами й іншими культурно-просвітними організаціями провадили-б на місцях позашкільну освіту; б) щоб Генеральний Секретаріат подбав про те, аби як найскорше заснувати по селах українські школи, як вищі початкові, так і середні; в) щоб найскорше завдано обов'язкове загальне навчання на Україні; г) поробити всі заходи, щоб церк.-прих. школи й кошти на них призначено негайно та щоб їх передано повітовим народним управам; д) подбати негайно, щоб з вiйська відпущено Українцiв-учителів, як се вже зроблено в російських військових округах.

IV. З'їзд прохає Генеральний Секретаріат для земельних справ:

а) щоб постанови губернiальних і повітових земельних комітетів, які відповідають інтересам трудового населення, виконували ся негайно; б) з постановами генерала Корнілова, як також інституцій, що не мають жадного відношення до земельних і харчових справ на Україні, не рахувати ся, бо такі втручання в роботу земельних комітетів вносять плутанину й дезорганізацію на місцях; в) щоб на майбутній сільсько-господарський рік малоземельному й безземельному селянству поширено земельну площу з поміщицьких та інших приватних земель, тимчасово до остаточного розв'язання земельного питання на арендних умовах, які вироблять земельні комітети й Генеральний Секретаріат для внутрішніх справ; г) землю, котрої не можуть обробити великі землевласники, так як треба, повинні земельні комітети конче роздати за окрему плату безземельному й малоземельному селянству; д) щоб припинено безладде в лісовім господарстві, бо експлуататори-спекулянти вирубують ліс зовсім.

V. З'їзд уважає потрібним, аби секретаря для харчових справ затвердило тимчасове російське правительство рівночасно з іншими генеральними секретарями. З'їзд зауважує, що і до затвердження генерального секретаря для харчових справ київська губернія буде уважати тільки його постанови для себе обов'язковими.

VI. З'їзд уважає необхідним, аби Генеральний Секретаріат для міжнародних справ ужив усіх заходів, щоб як найскорше скликано з'їзд недержавних націй.

З'їзд, дізнавши ся про кривди, які чинять ся виселенцям-Українцям у великоруських губерніях, і аазначуючи повне забезпечення прав великоруського населення на Україні, звертає ся до Генерального Секретаріату для міжнародних справ зажадати негайно від російського тимчасового уряду, щоб він ужив негайно рішучих заходів для забезпечення Українцiв-виселенцiв від тих кривд, які їм чинять місцеве великоруське населення.

VII. Київський губернiальний національний з'їзд признає, що вибори до волосних і повітових народних управ (земств) мають велику вагу для всього українського селянства, через те увесь український народ повинен взяти діяльну участь у виборах до волосних народних рад (земств), які відбудуть ся 30 вересня, а потім і у виборах до повітових народних рад.

Усі демократичні українські партії й організації, як селянські

Спілки, Просвіти, кооперативи й інші, повинні згуртувати ся при виборах до народних рад, як се ухвалили Губернiальна Українська Рада, та скласти українські селянські списки, в які увійшли-б найкращі люди, обрані на сільських та волосних зборах і повітових передвиборчих з'їздах; на сi українські селянські списки повинні одностайно подавати голоси всі селяне, як чоловіки так жінки.

Для керування виборчими справами до волосних і повітових народних рад по всіх селах, волостях і повітах треба заложити з представників українських демократичних партій та організацій, як Спілки, Просвіти й інші сільські й волосні повітові та губернські виборчі комітети, які будуть керувати підготовленням населення до виборів до повітових народних управ і до Українських Установчих Зборів. (За Р. Г.)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Нема школи, не буде збіжжя.

Українське бюро в Львові доносить: Урядовий орган земства в Катеринославі „Народная Жизнь“ видає до сільського населення запис, щоби воно не доставляло до міста ніякого збіжжя, бо управа міста не дозволила на українізацію міських шкіл. „Діло.“

Вільне козацтво — народна міліція на Україні.

Скоро по вибуху революції в деяких місцевостях України почала самочинно організувати ся народна міліція з необов'язаних до військової служби для піддержання порядку на селах і містах. Сей рух вийшов з околиць авенігородського повіту, київської губ., опісля поширив ся на сусідні повіти Київщини, а тепер захоплює цілу Україну. В останніх днях — читаємо в Робітничій Газеті — до Генерального Комітету надходить сила запитань що до організації вільного козацтва. Звертають ся Селянські Спілки, Просвіти, організації заводів, залізничники, повітові й губернiальні управи та повітові комісари. Проект статуту „Вільного Козацтва“ вже подано

на затвердження Генерального Секретаріату.

Щоб поширення вільного козацтва взяти в організаційні плянові форми, Український Військовий Генеральний Комітет розіслав такі анкетні листи до всіх українських губернiальних і повітових рад, волосних земських управ, Селянських Спілок, Просвіт, кредитових товариств, кооперативів і ин., в яких говорять ся, що з огляду на те, що під час майбутньої демобілізації, коли залізниці не зможуть своєчасно перевезти з фронту солдатів, останні, не ждучи, поки їх повезуть, покинувши військові частини, дезорганізуючими масами можуть сунути до дому пішки, знищуючи й руйнуючи все те, що зустрінеть ся їм на шляху, Генеральний Комітет постановив в найближшій часі приступити до організації товариств, які поставили-б собі цілю: „удержати непорушно порядок і спокій населення, зберегти господарство та все народне добро від знищення й грабування та взагалі стояти на сторожі спокою й порядку на Україні“.

В деяких місцях по власному почину вже заснували ся подібні організації під назвою „Вільне Козацтво“, „Січ“, „Народне ополчене“ або якось інакше, які ставлять своїм завданням приблизно те, що вказано вище.

Тому, що для таких товариств потрібна зброя, офіцери й козак на посади старшин і інструкторів, Генеральний Комітет має зробити реферат Українській Центральній Раді, а також і міністрові війни, щоб заснувати такі організації по всій Україні.

Як „вільне козацтво“ само дивить ся на своє призначення, про се довідуюмо ся з ухвали загальних зборів організації вільних козаків сел—Яблонівки, Малої Смілянки, Гречківки й інших, черкаського повіту на Київщині, поданої „Робітничою Газетою“. Читаємо тут, що загальні збори вільних козаків Я. Семена Палія з дня 23/VIII 1917 р., вслухавши реферат вільного козака Різвиченка, ухвалили уважати вільне козацтво організацією, яка стоїть на сторожі, щоб не було контр-революційних випадків. В.С.В.У.

ВИБОРЧА КАМПАНІЯ В КИЇВІ.

Подіємо одню картинку з київських виборів до городської думи з деякими скороченнями за „Робітничою Газетою“.

П'ять місяців революції, яка розкрила перед робочим людом і всією демократією новий світ, нове життя, викликала кипучу енергію будівничої роботи цього величюного демократичного будинку в усіх шарах темного, скалченого царського сваволюю трудового люду. Майже щоденні мітинги, демократичні концерти, відозви, газети, книжки, клуби, книгоабірні демократичних партій в численій скількості робили своє велике діло, розбуджуючи приспані й омертвілі сили працюючих мас.

Перша спроба підготовчої революційної роботи розвернулася перед нами під час виборів гласних до городської думи. Вперше трудив-

ничі маси Києва мали показати, як вони вмiють боронити тих, чи інших гласних, від котрих залежить поведсти господарство Києва шляхами волі, або, навпаки, продовжувати стару романієську систему грабництва та безладдя...

За декілько тижнів до виборів уже розвівали ся плакати з закликами голосувати за той, чи инчий список.

Як і треба було сподіватись, об'єднані соціалістичні партії під № 1 першими відкривли виборчу кампанію збиранням на виборчий фонд, розпустивши силу дівчаток, дітей з кукляками й плакатами. Це робило своє діло і, треба сказати, що майже кожний громадянин без ріжницї партій купував цей значок № 1.

Але швидко появили ся на позиді й инчі партії, добре змобілізовані і озброєні. Особливо вражали всіх Чорна Сотня з Савенком і Шульгіним на чолі під № 3, які

після революції вилізли зі свого кубла на світ, перед очі громадянства і, як хижий звір, помахуючи хвостом, вискалюючи зуби, почали улесливо підходити до своєї жертви—трудящих мас—з ріжними улесливими обцянками... На їхніх плакатах красувалось „Список Русских избирателей“.

„Фронт открыт, финанси разрушены, залізниці зруйновані. Ми хочемо дисципліни, твердої влади, хто за свободу й правдиве життя, той за список № 3.“

Плакати Чорної Сотні відзначали ся величезним розміром, чіткістю й великою кількістю. Разом зі списком № 3 появляеть ся і № 4 „кадетський“, які день і ніч ліплять свої плакати, запрошують усі інституції ріжнокольоровими відозвами і плакатами, визнаючи до „спасенія родинки“.

Ці дві партії, маючи величезні кошти, розпускали силу агітаторів, які обходили всі будинки, заспаючи

й заліплюючи плакатами все. Платили по 10, 25 карбованців за сотню розклеювачкам плакатів. Тільки за декілько день перед виборами появили ся плакати списку № 12, а потім і инчих. Але Чорна Сотня, угледівши № 12 українських соціалістів, випустила плакат токого змісту:

*„Мы малороссы,
а не Украинцы!
Мы съ Богданомъ Хмельницкимъ
а не съ Мазеной!
Великороссы, Бѣлороссы и мы,
Малороссы, родные братья
и все мы—Русские.
Мы подадимъ списокъ № 3.
Это русскій списокъ!“*

Але агодом, бачучи, як успіх № 12 зростає, Чорна Сотня, обкидаючи мазепинством і австрійськими грішми український рух, випускає відозву на українській мові такого змісту:

„Нова Рада“ про „Союз визволення України“.

У „Вістнику С.В.У.“ ч. 173 читаємо:

В одержаних нами числах „Нової Ради“ знаходимо ряд вісток про „Союз визволення України“ і його роботу:

1. В ч. 51 під заг. „Союз визволення України“ вчасні переповідження, часті передрукована стаття М. Меленевського з ч. 16 нашого „Вістника“ („Наше відношення до революції в Росії“).

2. В ч. 55 в рубриці „З газет та журналів“ під загол. „Часопис полонених“ передруковано з „Громадської Думки“ (виходить у Вецлярі) відозва О. Скоропи са-й-олт уховського в справі його виступу до Росії. Від себе редакція додає: „Але вісток про прихід О. Скоропи нема. Зате ми вже знаємо, як російський уряд уміє відписати ся“...

3. В ч. 64 знаходимо статтю редактора „Нової Ради“ А. Ніковського п. з. „Нова позиція Союзу визволення України“ з приводу ухвал Союзу з 2. мая 1917 р., а також передруковані з ч. 19 „Вістника“ в цілості сі ухвали під заг. „Постанови Союзу визволення України“. В своїй статті д. Ніковський з признанням відносять ся до роботи Союзу серед полонених і каже так:

„Для нас тепер особливо важні ті практичні справи Союзу, бо він довів їх дуже широко. З тих часописів, що до нас надходять з полону, видно, що Союз дає про матеріальне становище наших полонених, що ведеть ся навчання грамоти на українській мові,—отже з полону до нас вернеть ся велика армія свідомих Українців. І за се треба Союзові висловити повне признання. Все свідчить, що велика сила наших людей вернеть ся до дому готовими до того, що робить ся тут у нас, і зараз збільшить і підсилить ряди свідомого українського народу“ (Подібний погляд висловлює й д. М. Вороний в „Народній Волі“, кажучи, що на вісти про роботу серед полонених у російських Українців „серце росло“).

4. В ч. 65 передрукована під заг. „Політичне життя у Австро-Угорщині“ частина огляду В. Т. з ч. 18 „Вістника“ (з 29. квітня), а також під заг. „Воля писати про українське“ завив Союзу до полонених („До відома всім полоненим про писемна на українській мові“).

5. В ч. 68 знаходимо статю А. Ніковського „Українське життя в німецькій полоні“ (Про часописі, товариства, вистави тощо).

6. В ч. 80 уміщено фейлетон Петра Ч. „Полонені Українці в Німеччині“, де головно оповідаєть ся про роботу в таборі Зальцведель.

Українські народні школи на Підляшшу й Поліссю.

Передрук з „Рідного Слова“.

В минулому числі подавали ми загальний нарис розвитку шкільництва в цих закутках України. Тепер про кожну школу подаємо зокрема.

Українські народні школи існують у таких селах на Поліссю:

1) В селі Черняхнах, берестського повіту. Україн. народна школа, або, як кажуть мешканці цього села, рідна школа відкрита 9. червня 1917. року. Має три групи (ступені): а) 50, б) 30 й в) 20 учнів. Разом 100 учнів. Учуть дві вчительки: Зігман Г. і Ярошук К.

2) В с. Доропівцях, кобринського повіту. Рідна школа відкрита 15. червня 1917. р. Має три групи: а) 35, б) 43 й в) 12 учнів. Разом 90 учнів. Учит. В. Михайловська.

3) В с. Радованичах, берест. пов. Укр. Нар. Школа відкрита 3. нер. 1917. р. Має дві групи: а) 14 і б) 26 учнів. Разом 40 учнів. Учт. Полер Ф.

4) В с. Заболотті, бер. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 25. червня 1917. р. Має дві групи. Разом 60 учнів. Учт. Желізняк Ф.

За наукою в цих чотирох школах до цієї пори наглядає і робив відповідні вказівки учитель Ів. Величко.

5) В с. Лясівцях, кобр. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 9. червня 1917. р. Має три групи. Разом 70 учнів. Учт. Зігман Г.

6) В с. Новоселках, кобр. п. Укр. Нар. Шк. відкрита 9. червня 1917. р. Має 3 групи: а) 40, б) 60 і в) 20 учнів. Разом 120 учн. Учт. а) Долинська К. і б) Зародовська Н.

Школа присвяч. ім. українськ. громадського діяча, письменника й народн. вчителя Бориса Грінченка.

7) В с. Новий Двір, кобр. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 15. червня 1917. р. Має дві групи: а) 17 і б) 14 уч. Разом 30. Учт. Ходячківській Ю.

8) В с. Більську, кобр. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 15. чер. 1917 р. Має три групи: а) 25, б) 45 і в) 15 учнів. Разом 85. Учт. Шаймел Г.

Школа присвячена ім. Укр. вченого й історика М. Грушевського, який є тепер головою Київської Центр. Ради.

9) В с. Хобовичах, кобр. пов. Укр. Нар. Школа відкрита в кінці червня ц. р. Має дві групи. Разом 85 учнів. Учт. Кіндратюк О.

10) В с. Верхоліссі, кобр. п. Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має дві групи. Разом 73 учнів. Учт. Бобрович М.

За правильною наукою в цих шести школах наглядає учитель Л. Новик.

11) В с. Оріхові, ковельск. пов. У. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має три групи. Всіх учнів 60. Учт. Енгель Ш.

12) В с. Горюхах, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має два виділи. Всіх учнів 78. Учт. Адекс Х.

13) В с. Самарях, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 25. червня 1917. р. Має три групи. Всіх учнів 92. Учт. Файкен Тетяна.

14) В с. Щедрогіші, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 3. вересня 1917. р. Має дві групи. Разом 100 учнів. Учт. Островська В.

15) В с. Почапі, коб. пов. Укр. Нар. Шк. відкр. 3. вересня ц. р. тільки одна група. Учнів усіх 46. Учт. Оснюк Я.

16) В с. Межеєтті, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 3. вересня ц. р. Тільки одна група. Учнів разом 60. Учт. Приймачук Д.

В цих шести школах за наукою наглядає учитель Пав. Пономарів.

17) В м. Дивині, кобр. п. Укр. Нар. Шк. відкрита 20. черв. 1917. р. Має дві групи. Всіх учнів 80. Учт. Ліпчук П.

Крім того в цьому містечку є жидівська народна школа, де українська мова викладаєть ся як предмет. Учт. Токар С.

18) В с. Клетичі, кобр. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита 25. червня ц. р. Має дві групи. Всіх учнів 40. Учт. Вишневський Д.

19) В с. Осах, кобр. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Учт. Колосун О.

20) В с. Ворисівці, кобр. п. Укр. Нар. Шк. відкр. вкінці червня ц. р. Має дві групи. Всіх учнів 83. Учт. Каснюк Л.

21) В с. Кортилісах ков. п. Укр. Нар. Шк. відкрита 25. червня 1917 р. Має три групи. Всіх учнів 100. Учт. Сокольська О. й Енгель К.

В цьому ж селі маєть ся жидівська Нар. Школа, де українська мова викладаєть ся як предмет. Учт. Юдель К.

За правильною наукою в цих п'яти українських народн. школах і в двох жидівських наглядає учитель П. Шмаєв.

22) В с. Повітті, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має три групи. Всіх учнів 240. Учт. Савчук А. й Розенштайн А.

23) В с. Вольці, ков. пов., Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має дві групи. Учнів 72. Учт. Померанц М.

24) В с. Леліково, ков. пов. Укр. Нар. Шк. відкрита в кінці червня ц. р. Має три групи. Всіх учнів 93. Учт. М. Роа.

25) В с. Радостові, ков. пов. Укр. Нар. Школа відкрита в кінці червня. Дві групи. Всіх учнів 100. Учт. Іцкович С. Підпомагає в науці учитель К. Музир (з огляду на важкі умови наука в цьому селі правильно розпочалась тільки у середніх числах вересня ц. р.)

За наукою в цих чотирьох школах наглядає учитель М. Борисовський. Крім того учитель М. Борисовський виконує обов'язки шкільного інспектора над усіма вище перерахованими 25 українськими народн. школами.

(Далі буде).

Ів. Невеселий.

3 РОСІЙСЬКОГО ЖИТТЯ.

Опозиція проти Керенського.

До Штокгольму доносять фінляндські часописі, що Рада робочих і салдатів в Гельсінфорсі призвала дневний розказ Керенського до флюти образю революційних матросів і зажадала від всеросійських Рад робітників і салдатів, щоби вони віддалили ся од тимчасового правительства. Кронштадська рада робочих і салдатів підняла проти Керенського жалобу за обиду через цей погляд, що твердження Кронштадт знаходять ся в лихім стані через вину залогів.

Петроградська телеграфічна агенція доносить: Петроградська Рада робочих і салдатів порішила утворити окремий революційний штаб для оборони Петрограду, з якого вибираєть ся правительство.

(Франкф. Цайт. з 24. жов. пол.)

Англійська рука над Горьким.

До Штокгольму доносять з Петрограду: Звісного письменника Максима Горького потягнуто до кількогодинного перелухання перед слідчим суддею Александровим у важній державній справі. Підозрюють його участь в справі Леніна. Російсько-англійське товариство має намір виключити М. Горького з членів за його діяльність, як редактора „Нової Живні“, найповажнішої часописі зараз у Росії.

(Франкф. Цайт. з 24 жов. пол.)

„Брати-земляки!“

Хто зь вась розбираєсь вь тиль, що винь руський и вси руськи—браття, а ворогы наши ти, хто на австрійськи гроши сіє смуту поміжь руськими племенами, Хай голосує за список № 3.

Група малороссовь.

Особливо вперто та енергіжно провадили роботу агітатори чорної сотні на базарах, вказуючи на соціалістів, як на найлютіших ворогів народу, котрі ведуть Росію до згуби, і тільки Чорна Сотня зможе вивести все на добрий шлях.

Та соціалістичні партії, бачучи підняту голову чорносотенної гидри з № 3, безупинно розвивали хід виборчої кампанії, не зважаючи на записнення. Самі найрйжнородніші по змісту й коліру плакати № 12 були на психологію людности, яка не могла зупинити ся перед цим морем кольорів і закликів. Особливо були в голову Чорної Сотні такі заклики, як: „Годі сидіти без хліба!“ „Чорна

Сотня тужить за царською нагайкою“, а плакат про Шульгіна й Савенка викликав фурор скрізь, наводячи жах на Чорну Сотню, яка в особі своїх агітаторів зривала все, що могла.

На всіх мітингах соціалісти виступали проти списків № 3 і № 4, розкриваючи перед демократією справжнє обличчя цих новоявлених „освободителів“. Але на всіх мітингах, де приходило ся виступати одним соціалістам із списків № 1, 10 і 12, між ними самими вела ся теж гаряча боротьба. Особливо скрутно приходило ся № 12, на який нападали меншевики й большеки, закидаючи націоналізмом. Також на мітингах, де приходилось виступати оратором з № 12 після № 1, слухачі обурювались на № 1 за те, що він дуже вихваляючи себе, обминає № 12 і № 10.

Та не зважаючи на це, робота списка № 12 була помітна.

За 4—5 день в центральному виборчому бюро зареєстровано було більше 80 великих мітингів, на яких виступало по 2 по 3 промовці з № 12, по улицах їздили автомобілі, велосипеди, а в останній день—чудово вдекоровані віаки з хлопцями й дівчатами в українських убраннях, а також оркестра Богданівського полку, які обійшли всі райони Києва, збирали біля себе величезні мітинги, на яких і закликувало ся на голосування за Українців.

Та № 3 теж не дрімая. Він всіма засобами користував ся та малпував Українців (обезяничав). Він теж випустив автомобіль з українською декорацією, закликаючи голосувати за малоросів, а не за Українців.

Діти з червоними прапорами стрункими кольонами обходили вулиці і закликом дали їм освіту.

В кінематографах також заявили ся заклики голосувати за той чи инчий список.

Одним словом виборча кампанія вела ся жваво й уміло.

Але не зважаючи на таку жвавість всіх партій, всеж таки треба одмітити, що за 5 міс. волі ще мало зроблено. Ще й досі люде не вміють розбирати ся в партіях і голосують наприклад за № 3 тому, що там усі руські, а також піддають ся київські обивателі антиукраїнській і антижидівській агітації як чорносотенців так і кадетів.

Поли і манашки теж робили своє, агітуючи за № 3.

Що до Українців, то теба сказати, що коли б виборча кампанія була раніш почата, колиб був сильніший агітаційний апарат, щоби кожна вулиця мала певну агітаційну групу, щоби більше автомобілів, возів і т. н., то всі, хто голосував за „малоросов“ з Чорної Сотні, пішли б за списком № 12.

Помітно було багато студентів і підкуплених робітників, які, хоч і соромлячись, а всеж таки заробляли гроші, усялюючи кампанію списків № 3 і № 4.

СПРАВА МИРУ.

ГОЛОСИ НІМЕЦЬКОЇ І АВСТРІЙСЬКОЇ ПРЕСИ.

„Норддойтше Альгемайне Цайтунг“ обговорює вказівки Ради робочих і салдатів своему представникові і уважає їх поступом в мировій думці. Цей дух злагоди і повднання є голосом більшости російського народу, як і був душею на рад німецького парламенту над папською нотою та прагматичної заяви австрійського міністра Черніна. Хоч програма є чисто російська і ряд поодиноких точок не відповідає інтересам осередніх держав, але їх дух це не той дух, що являється в бесідах Аскіта та Льюйда Джорджа.

Австрійська впливова часопись „Фремденрат“ підкреслює в цих вказівках тон отвертости, чесности, справедливости та щирої бажання діяти до миру. Та ці вказівки будуть мати остільки значіння, оскільки їх перепрут в Парижі, Льондоні й Рамі.

У Відні є того пересвідчення, що прийде до дуже скорого мира, як прийде до дла з переторговцями такої думки.

[Франкф. Цайт. з 24. жовтня пол.]

РОСІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПРОТИ МИРОВИХ ВКАЗІВОК РАДИ РОБОЧИХ І САЛДАТІВ.

Петроградська ген. агенція доносить: Про вказівки, що передані Радю салдатів і робочих своему представникові Скобелеву на конференцію союзників, в притиском зазначає міністерство заграничних справ, що ці вказівки не зобов'язують членів російського посольства на конференцію. Міністерство є того погляду, що там будуть всі члени посольства, передовсім представники тимчасового правительства, і вони будуть боронити сильної програми. Правительство обговорювало проблеми і цілі правительства, як окрему програму, яку їх представники мають вложити в Парижі і в якій буде керувати ся виключно тільки охороною російських інтересів. Склад цього посольства ще не означений. Російські дипломати признали вказівкам Ради робочих і салдатів односторонній характер цих умов.

[Франкф. Цайт. з 25. жовтня пол.]

Вісти зі світа.

РОЗЧОРОВАННЯ АНГЛІЇ ЩОДО РОСІЇ.

Зі Швайцарської границі пишуть після женецького звідомлення: Після вістей з Парижа готують ся в Росії ході найбільшого значіння для цілого світа. Антант не скривав, що він визнає розчаровання з російської революції.

[Франкфур. Нахрхтен 25. жов. рано.]

РІШЕННЯ ПІДВОДНОЇ ВОРОТЬБИ

Зі швайцарської границі доносить „Роттердамше Курант“ на основі статистичних матеріалів свій вислід: Німецькі звідомлення про боротьбу підводними суднами правдиві, і коли не знайдеть ся відпорного способу проти неї, то боротьба підводними суднами ще перед кінцем року порішать війну на користь центральної держав, як що вони вдержать під оглядом господарським, та Англії не вдасть ся вперти Німців з Фляндрії.

[Франкф. Нахр. з 22. жов. рано.]

АНТАНТ НАХАВНО ЗАВІРАЄ ДОБРО НЕВТРАЛЬНИХ.

Швайцарські часописи доносять: Англійське правительство забрало на власність кілька кораблів, ялядованих воєною для шведської упра-

ви армії, які задержували ся в Англії. Всі протести шведського правительства лишили ся без наслідків. Вартість того товару виносить 7 1/2 мільонів шлінгів.

Америка забірає всі засоби металів, що лежать в неї на складі, яко власність неутральних країв. Досі забрала 1 мільон тонн металів усього роду.

[Франкф. Нахр. 24. жов. рано.]

НОВА КРИЗА В ІРЛЯНДІ.

Ірландський провідник Редмонт підняв запитання в парламенті в справі переслідування Ірландців з боку правительства і військових властей. Це питання видкнено 211 голосами проти 78. Льюйд Джордж відповів: 6 три річи, яких не може правительство допустити в Ірландії. Воно не може допустити підбурювання до бунту, не може дозволити до організації якогось бунту і відмовляе домаганню Ірландців на не обмежу самогнність для Ірландії.

От і свобода народів в Англії (Ред). [Герер. Анцайгер з 25. жовтня рано.]

НІМЕЦЬКО-ГОЛЯНДСЬКА ЗГОДА.

Згоду, заключену між голяндськими і німецькими делегатами, затверджено. На основі її Німеччина доставляє Голяндії вуголь і залізо та сталь, а за це Голяндія зобов'язала ся доставляти сирі і масло. Ця згода є правосильна на 6 місяців—аж до кінця березня 1918 р.

[Франкф. Нахрхт. з 26. жов. рано.]

Війна.

(Огляд на основі звідомлення осередніх держав).

В теперішній війні загалом не було перерви операції підчас зимової пори й були тільки короткі перестанки, що трапляли ся на різних фронтах. Так і цієї осені. В цім місяці підняли Німці на сході і на півдні воєнні операції без огляду на холод і дощі.

На західнім фронті побіч великого наступу Англіїців у Фляндрії почали Французи свій великий наступ дня 23. жовтня від Chemis des Dames аж до Paissu на просторі 25 км. Цей наступ вибрано дуже бистроумно на углі німецьких ліній, куди вони скручують ся з північного заходу на західний схід, себто на Коліні. На південь від Chavignon удало ся Французам вломити ся і обсадити близькі села. Через це Німці мусли перенести свої лінії дещо взад. Та вже на північ від Pinon вдержали вони наступ Французів.

На східнім фронті Німці пересунули добровільно свої лінії між рижським заливом і Данною дня 22. жовтня на вигідніші позиції, які займали на початку вересня. В воєнних операціях на островах рижського заливу взяли Німці 20.130 салдатів у полон, поверх 100 гармат, між ними 47 тяжких корабельних, 150 скорострільв, 1200 цовнів, 2000 коней, 30 грузових возів, 10 аероплянів, 3 державні каси з 350.000 рублів, великі засоби харчів і мушці.

На італійські фронті почали Німці разом зі союзниками велику офензиву дня 24. жовтня. Вже від 21. жовтня почала ся вона великим артилерійним огнем на фронті Сочі від Пляцо аж до Карету. Тим робом почалася та 12. офензива, та вже з боку осередніх держав. Від 7. години до полудня серед тяжкого вогню переломано італійські лінії межі Ромбон і Авца, на просторі 30 км., межі Фліш і Тольмейн, і пішов наступ вперед. Мамо сніговіці й дощу прийшло до рукопашної боротьби, в якій до вечора взяли Німці поверх 10.000 італійських салдатів у полон та здобули багацько гармат і мушці.

3 таборового життя.

— Т-во „Самостійна Україна“. В середу, 24. жовтня, відбули ся загальні збори т-ва „Самостійна Україна“ в присутности 12 членів. Заряд кілька раз уже намагав ся скликати збори, але все невдачно, аж нарешті тепер вони відбули ся, хоч і в значно малім числі. Причина сього лежить у тім, що останніми часами члени всіх організацій вимушені ходити якийсь час на таборову роботу (вибрання картоплі), так що життя не тільки в „Сам. Укр.“, а й у інших організаціях значно обмежило ся. Так, напр., драматично-музичне т-во третью неділю пропускає без вистави в театрі, а т-во „Просвіта Громада“ припинило на якийсь час курси, які відбували ся перед трьома тяжкими і вечірні читання і т. д.

Загальні збори відбули ся, так сказати-б, на швидку: вислухано звіти уступаючого заряду, вибрано новий заряд і ревізійну комісію. Біжучі справи доручено зарядові порухити, коли обставини змінять ся на краще.

ЖЕРТВИ.

На Український Національний Фонд.

Ком. Schwabach. Г. Жирний—1 м., С. Давиденко—1 м., П. Каміньський—1 м., А. Антоненко—1 м., Ф. Леміхів—60 ф., С. Нездолій—20 ф., І. Колесник—30 ф.

Разом . . . 5 м. 10 ф.

Ком. № 3402. Опанас Михайличенко 20 ф.

На волинські школи.

А. Сивокінь 20 ф.
Ком. Michelbach Hütte. Т-ко—1 м.
Петренко 1 м.
Arbeits Kom. Fabrik Friedenshütte. І. Рошич—3 м., П. Сняниченко—3 м., Ф. Ткаченко—5 м., Г. Граків—80 ф., І. Товстуха—2 м., Л. Маслаків—3 м., М. Голуб—1 м., І. Складар—1 м., І. Черепенчук—1 м., Кульчук—2 м., В. Ланчек—3 м., І. Омельян—1 м., Черників—1 м., Ф. Придятько—1 м., П. Минаєв—1 м., Д. Обходів—1 м.

Разом . . . 29 м. 80 ф.

Сафроненко і Черевань—2 м. 50 ф.
Від співробітників „Громадської Думки“ невідібраний гонорар за вересень місяць 1917 року:

Zet.—6 м. 25 ф., С. К.—1 м. 60 ф., Я-ко—56 ф., Максименко—2 м. 46 ф., В. Г.—2 м. 38 ф.

Разом . . . 13 м. 25 ф.

На будову памятника номер. тов.

Arbeits Kom. Fabrik Friedenshütte. 40 м. 50 ф.
Ком. Heiligenrot № 2327.—4 м.
Presberg, 12597.—4 м. 50 ф.
Сафроненко і Черевань—3 м. 50 ф.

На памятник Богданівцям. (Київ).

Шпуль—53 ф., Гапоненко—1 м.
Корюк—50 ф., Онищенко—1 м., Рябчук—1 м. 25 ф., Колесників—50 ф., Слободянюк—50 ф., Міндир—50 ф., Зіненко—50 ф., Паливода—1 м. 02 ф., Рибасов—50 ф., Купрієнко—50 ф.

На памятник тов. Вабкові Олек.

Ком. Hergersdorf № 11224.—1 м.

На бібліотеку т-ва „Самостійна Україна“

Миколаєнко 70 ф.
А. Мазенко 20 ф.
„Добра Порада“ . . . 1 м. 50 ф.
Я. Плетень 50 ф.
Ком. Frankfurt a/M str. 37. № 1544.—70 ф.
Ком. Götzenheim, 3129.—3 м. 40 ф.

На хорих в лазареті.
Ком. Lauerdorf. Я. Знаменок, Л. Максимко, Є. Войно, А. Хлап. Разом . . . 13 м. 15 ф.

Повідомлення адміністрації „Громадської Думки“.

Одержані гроші на часопись „Громадська Думка“ до 15. жовтня с. р. від таких команд і т. т.:

Lierscheid 80 ф., Belescke № 1934.—40 ф., Leuterod (Westerwald) 80 ф., Neukirchen № 11676.—60 ф., Wingershausen 10 ф., Patersberg № 508.—80 ф., Nieder-Dorfelden 30 ф., Siegen № 1634.—85 ф., Rabertshausen (Hessen) 1 м. 60 ф., Braunfels 1 м. 60 ф., Lesehausen 2 м. 20 ф., Oberaruff 80 ф., Grossenlinden 1 м., Schlöthorn 1 м. 20 ф., Rosenthal 80 ф., Staden № 1498.—2 м. 05 ф., Frankfurt a/M. № 1768.—80 ф., Oberhausen 25 ф., Dorp 1 м. 20 ф., Prosgawe 1 м. 20 ф., Breithal 80 ф., Nieder-Jungelheim 40 ф., Reinheim № 1092.—1 м. 60 ф., Waldwimmersbach 90 ф., Steinfurt 65 ф., Gem. Holzhausen 1 м. 20 ф., Michelbach 40 ф., Nachhobach № 2637—90 ф., (Ungarn) № 47023.—2 м., Stangelwalden 20 ф., Berod № 10505.—1 м. 80 ф., Lisnau № 2792. 3 м. 20 ф., Offenbach a/Main 1872 б. 5 м. 60 ф., Dalheim № 1066.—5 м. 35 ф., Wagerarott b. 2 м. 50 ф., Hofheim 80 ф., Dieburg 10 ф., Wagerhof № 10150—80 ф., Annetrop 80 ф., Magistrat Biebrich 80 ф., Ober-Hielbersheim 40 ф., Niederhof b/Saldau 2 м., Neu-Burgsdorf 1 м., Nauborn № 1436—6 м., 80 ф., Nagold (Württemberg) 1 м. 80 ф., Gökelnrod 50 ф., Frankfurt a/M. № 2298—1 м. 60 ф., Gaubickelsheim 4 м., Nievernrohütte i. Nievern 90 ф., Spachbrücken № 2378—2 м. 40 ф., Feudinghütte 40 ф., Bruchsal № 1731—40 ф., Offenbach a/M. № 117—4 м. 80 ф., Klein-Winternheim 2 м., Airlenbach № 3825—1 м., Steinhelm № 648—80 ф., Haggelhausen № 1670.—40 ф., Kasimrat b/Aue 80 ф., Oberahnstein № 42—1 м. 60 ф., Esch № 1692—1 м. 60 ф., Dieburg 10 ф., Siegen № 1634—1 м. 10 ф., Altenhunden 40 ф., Stockhausen № 2004—40 ф., Sangenei № 3127—30 ф., Ralnrod 80 ф., Springen 40 ф., Bittenberg № 3181—1 м. 20 ф., Nieder-Jungelheim № 660—8 м., Dieburg № 3955—40 ф.

Платон Шаповал. Хто де знаходить ся на закордонній Україні, ми не знаємо. Радимо Вам звернутись до Черногого Хреста по такій адресі: Житомир. ул. 1812 р., дим № 12.

Ком. Nieder-Ohmen, № 3939. Ваших грошей лишаєт ся ще 3 мар. Пшніть, що Вам на них вислати.

Gem. Klein Rohrheim № 2794. Просимо повідомити нас, на які цілі повернути прислани Вами дві марки.

ПОВІДОМЛЕННЯ: г. Науна Сердюка, № 436. Ваш земляк Кость Костромський VI/436 знаходить ся на роботі, ком. № 12603 Gem. Grävenekheim; г. Майборда Сергія, 2 бат., 7 р., № 2444. Ваш земляк Микола Колонтай III/2445 знаходить ся на роботі, ком. Gemeinde Gaubickelheim Kt. Orpen-4 heim.

ОГОЛОШЕННЯ.

Микита Мойсієвич Іванченко, № 3128, П. ब्लюку табору Вецлар, шукає свого рідного брата Хартона Мойсієвича Іванченка, знаходить ся в Німеччані в полоні. Хто би знав його адресу, просить дати знати в редакції „Гром. Думки“.

Шукаю земляків Федора Митрофановича Журавльова, Херсонської губ., Ново-Одеської волости с. Камеровка і Омеляна Андрійовича Яковлева теж Херсонської губ., посаду Покровського. Послідній, наскільки мені відомо, був у Зальцведельському таборі. Хто би знав де вони знаходять ся, прошу дати знати на адресу: Петро Семілет № 605.75. Kriegsgefangenenlager WETZLAR, 21 Compagnie.

Назар Спиридонович БАКАЛЕЦЬ

№ 10004, 5-го батал. табору полонених Вецлар, шукає свого рідного брата Лактімона С-ча Бакальця, Под. губ., села Терешовець, знаходив ся у війську в 293-м Іжорським полку піхоти, 7 роті, був ранений 12-го лютого 1915-го р. і від тоді ніякої чутки про нього нема. Хто би знав, де він знаходиться ся, прошу дати знати на адресу: Ukrafn. Unterrichtsausschuss Lagerzeitung in Wetzlar a/L.